

קנין י"ב
"בישוב"

פתח דבר:

יש הגורסים בקנין זה - "בישיבה" מלשון לימוד בישיבה הקדושה. ויש הגורסים - "בישוב" והכוונה היא ללימוד מתוך "ישוב הדעת".

במאמר הבא נוכיח כי שני העניינים נצרכים עד מאוד להשגת התורה. ונעסוק בין היתר - מה נקריט "ישיבה", ומדוע הלימוד בה כל כך נצרך. וכן נבאר את החשיבות הרבה שאדם יהיה מיושב בדעתו, וכיצד ניתן להשיג ישוב הדעת, וכן מה הדברים הגורמים לטירדת המנוחה ולפיזור הדעת, עוד נראה את גודל החיסרון של מי שאינו מיושב בדעתו, ובמה יש להיזהר שלא יפסיד את ישוב הדעת במו ידיו.

"בישוב" - לימוד בישיבה

ונפתח בענין הלימוד ב"ישיבה":

עלינו לדעת שהלימוד הנלמד בישיבה יש לו מעלה גדולה, כי שם הדברים מתבררים ומתלבנים הדק היטב, מפני ששם נמצאים התלמידים בפלפול חברים מתוך ריתחא דאורייתא, ועל ידי שאחד מקשה ואחד מתרץ - ממילא רווחא שמעתתא כידוע.

צא וראה מה שכתב המהרש"א זצ"ל במסכת שבת (סוף פרק ז), וז"ל:

קצו _____ תורה דיליה

"מכאן עד סוף הפרק - לא ראיתי להעלות על הספר מחדושי הלכות, מפני שלא למדתי אז בישיבה, בהיותי ביריד לובלין".

הרי שאף שהיו לו חידושים - ומסתמא שלא פחות טובים מהאחרים, למרות זאת כתב שלא ראה אותם ראויים להדפסה בספרו, מפני שלא נלמדו ולא נתלבנו בישיבה!

רואים מכך עד כמה הלימוד בישיבה שונה באיכותו.

והדברים מפורשים במסכת אבות (פ"ב מ"ז) שהמשנה אומרת: "מרבה ישיבה מרבה חכמה".

וכבר כתב הרמב"ם זצ"ל (בה' ת"ת פ"ג הי"ב): "אמרו חכמים: ברית כרותה שכל היגע בתורתו בבית המדרש - לא במהרה הוא משכח".

חיי בעלי החכמה בלי ה"ישיבה" - כמיתה חשובין

בוא וראה עד היכן הדברים מגיעים - חשיבותה של הישיבה, עד שכתב המאירי זצ"ל במסכת מכות (דף י.) בענין חיוב גלות לרוצח בשוגג וז"ל: וכן הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו שאין לו חיים בלי ישיבה! ודבריו הם על פי דברי הרמב"ם זצ"ל (הלכות רוצח ושמירת הנפש פ"ז ה"א): "תלמיד שגלה לערי מקלט - מגלין רבו עמו, שנאמר: "וחי" - עשה לו כדי שיחיה, וחי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד - כמיתה חשובין!"

מהי ישיבה?

ועתה ניכנס לעומק המושג ונבאר מהי "ישיבה".

רגילין אנו לייחס לישיבתו של רבינו הגר"ח מוולאז'ין זצ"ל - ישיבת וולאז'ין, את התואר - "אם הישיבות", הסיבה הפשוטה לכך היא: רובן ככולן של הישיבות בדורנו נוסדו על ידי תלמידי תלמידיו של אותם גדולים אשר למדו בזמנו בישיבת וולאז'ין.

"מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם"

אבל באמת יש להבין, מדוע זכתה ישיבת וולאז'ין לתואר "אם הישיבות", הרי בכל הדורות מימי קדם החל מדור האבות הקדושים היו לעם ישראל ישיבות. וכבר מבואר הדבר בגמרא במסכת יומא (דף כח:), וזה לשון הגמרא:

קנין י"ב ב"ב "בישוב" _____ קצו

"אמר רבי חמא ב"ר חנינא: מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם - היו במצרים ישיבה עמהם, אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה, יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה, אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה".

וכן היה כאשר יעקב אבינו ע"ה ירד למצרים, שלח לפניו את יהודה כדכתיב (בראשית מו, כח): "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה", ומביא שם רש"י זצ"ל את המדרש, ששלחו בכדי להקים במצרים בית תלמוד שמשם תצא הוראה.

ישיבות מפורסמות עד למאוד - היו בזמן הגמרא וגם אחר כך כגון ישיבת סורא וישיבת פומבדיתא וכו' אשר מנו אלפי תלמידים, ואם כן מדוע ישיבת וולאז'ין זכתה לכינוי הבלעדי "אם הישיבות"?

והנראה לבאר בעזה"ת: אכן נכון הדבר, תמיד היו ישיבות בכלל ישראל החל מימי אבותינו הקדושים ע"ה, אבל שני סוגי ישיבות הם, אלו שהיו קודם לייסודה של ישיבת וולאז'ין, ואלו שהוקמו אחרי כינונה של ישיבת וולאז'ין. ונבאר את הדברים:

הישיבה - "משכן" ו"תיבת נח"

בספר אגרות ומכתבים מבעל הפחד יצחק זצ"ל (סימן עה) כתב בזה"ל: "הנה בתורה אנו מוצאים שני סוגי בנינים - בנין "המשכן" ובנין "התיבה" של נח. משכן - בונים כאשר הכל מסביב למשכן הוא במצב מעולה, ומכיון שיש צורך במקום מיוחד לקדושה, בונים לצורך זה משכן. אבל התיבה - בונים כאשר מחוץ לתיבה ישנו מבול המכלה את הכל ואת כולם.

באופן זה יוסבר גם ההבדל שבין הישיבות בזמנינו לבין הישיבות של דורות הקודמים. בדורות הקודמים היתה הישיבה בגדר "משכן", החיים הרוחניים שמבחוץ היו אז תקינים והישיבה היתה מקום שבו נתעלתה הקדושה ביותר. בזמנינו, הישיבה היא "תיבה", היות ומחוץ לתיבה ישנו "מבול" של כפירה ועם הארצות המציף ושוטף את הכל וכולם ללא יוצא מן הכלל!

קצח _____ תורה דיליה

לפיכך, הנה כיום - היא תרכובת שכמותה לא מצינו בעולם, צירוף של תיבה ומשכן!

משכן - זהו "מעדני מלכים", תיבה - היא "הצלה ממות". בני הישיבה נמצאים היום במצב שאם לא "מעדני מלכים", צפויה טביעה במי המבול הגואים. לפיכך חייבים צעירי בני הישיבות המתחילים את לימודם בישיבות לדעת ולהבין את גודל השמחה שעליהם לשמוח על הגיעם אל הישיבה".

הישיבות בזמנינו - להינצל מרוחות הכפירה והזוהמה

בביאור החילוק בין הישיבות דאז לישיבות דנן, במילים אחרות אך בתוכן דומה, כתב הגאון רבי ישראל אלי' וויינטרויב זצ"ל (עי' ספר עיני ישראל עמ' שלג, ובספר נפשו גחלים תלהט פ"ט), וזת"ד:

"זהו עומק סוד התיסדות הכוללים והישיבות בתקופתינו. הגר"ח זצ"ל ראה ברוח קדשו התקדרות העבים וזו היתה מטרתו ביסוד הישיבה הראשונה - "ישיבת וולאז'ין", אם הישיבות, לא מפני שהיה חסרון בלומדים אז, אלא כדי ליצור דוגמא לתיבת נח שתעמוד מול המים הזידונים הממששים ובאים.

הישיבה היא ממש בדמיון תיבת נח, כי רק בתיבה היה כל קיום הבריאה, מכונסת וגם משומרת מהמים הזידונים בחוץ.

תקופתינו היא תקופה סוערת, החושך כיסה את הארץ ובא השטן ובלבל את העולם בפיתוייו ושקריו, הפך את קערת האמת על פיה, ועל ידי זה העליונים ירדו מטה והתחתונים עלו מעלה מעלה, ונשתגענו ממראה עינינו, ונולדו ספיקות רבות שעל ידם נשתבשו המוחות, ועדיין הולך וסוער ים השיבושים עלינו וירגשו מימיו - רפש וטיט מבורות נשברים אשר לא יכלו מימיהם.

בתקופתו של הגר"ח זצ"ל מוולאז'ין התחיל להתנוצץ היצר החיצוני, ראה הגר"ח זצ"ל בגודל פיקחותו את תחילת התנצותו והתפתחותו של ההשכלה, הוא צפה מראש את גודל הסכנה הרוחנית המאיימת את המשך קיומה של מסורת התורה בכלל ישראל, ולשם כך יזם וקבע את ישיבת

קנין י"ב ב"ב "בישוב" _____ קצט

וולאז'ין - שתמסור ותנחיל את עמוד התורה בטהרתה לדורות הבאים.
וברור שהגר"ח זצ"ל דיבר עם רבו הגר"א זצ"ל על כל קווי הישיבה -
איך ובאיזה צורה צריך שיהיה צביון הישיבה, כדי שתוכל להיות מעין "תיבת
נח" שתוכל לשוט על פני המבול של דעות כוזבות, ותהיה מקום של ד'
אמות נקיים מבלי שום ערבוב מבחוץ כלל. וממילא יהיה המשך למסורת
התורה להעביר את התורה לדור שאחריו, ולא תשכח התורה מפי זרעו"!

אלו שאינם בישיבה - כיצד ינצלו ממי המבול?

ואידי דאירינן בכך שהישיבות הן ה"תיבת נח" של דורנו, כדאי מאוד
להביא נקודה נוספת בענין מגדול המוסר הגאון רבי ישראל אליהו
וויינטרויב זצ"ל (שם אות ז), וזת"ד: "דבר נפלא גילו לנו חז"ל הקדושים בענין
תיבת נח.

למרות שכל מי שהיה במים הזידונים נמחה קיומו, מכל מקום היה אחד
שלא הוכנס לתיבה ומכל מקום נתקיים - הוא עוג מלך הבשן. וכיצד ניצל?
על ידי שנשבע להיות עבד לנח ניצל ממי המבול. ולמדים מזה לדוריננו,
שרק על ידי הביטול הגמור לתלמיד חכם שנמצא בתוך התיבה - יש אפשרות
לצאת מתוך המושב לצים הנ"ל ולהיות נחשב כחי בתיבה, ואז לא יטושטש
אצלו מבט התורה על הויות עולמינו ותקופתינו.

מכאן יוצא פתח תקוה לכל אלה שלא זכו להשאר בישיבות על כי
טרודים בפרנסתם וכו', שאם יתבטלו דעתם לגדולי התורה הנמצאים
בתיבת נח, אז גם אם הם עצמם לא זכו להשאר בתיבת נח הצלתם בטוחה".
עד כאן דבריו המאירים.

המתבאר לנו מכל הנ"ל הוא: הישיבות בזמנינו הם ממש כתיבת נח
המצילה ממי המבול הגואים של הרפש והזוהמה!

הישיבות בזמנינו הם ה"מערות הזוחים ומדבריות"!

ומצינו הגדרה נוספת לייחודיותן של הישיבות בנות זמנינו:

ידוע שכאשר נפגש הגאון רבי יואל טיטלבוים זצ"ל הרבי מסאטמר עם

ד. תורה דיליה

רבינו החזון איש זצ"ל, הרבי מסאטמר זצ"ל ציטט בפניו מלשון הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ו ה"א) וז"ל:

"דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמד מעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך כדי שלא ילמד ממעשיהם. וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה, ילך למקום שאנשיו צדיקים ונוהגים בדרך טובים. ואם היו כל המדינות שהוא יודען ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמנינו, או שאינו יכול לילך למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגייסות או מפני החולי, ישב לבדו יחידי כענין שנאמר "ישב בדד וידום". ואם היו רעים וחטאים שאין מניחין אותו לישיב במדינה אלא אם כן נתערב עמהן ונוהג כמנהגן הרע, יצא למערות ולחוחים ולמדברות ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים". עד כאן לשון הרמב"ם זצ"ל.

כאן פנה הרבי מסאטמר זצ"ל אל החזו"א זצ"ל בשאלה: מדוע כיום, שהפרוץ מרובה על העומד, אין מקיימים דברי הרמב"ם זצ"ל הללו ככתבם וכלשונם?

מדוע אין יוצאים אל המערות החוחים והמדברות?

נענה החזו"א זצ"ל ואמר: הישיבות בימינו הן הן המערות החוחים והמדברות שמדבר בהם הרמב"ם זצ"ל, מי שספון שם ניצול הוא לגמרי מדרך החטאים!

הישיבות נוסדו ונועדו על מנת לאפשר את הבריחה מכל הבלי העולם הזה המפריעים לאדם להתעלות בתורה וביראת שמים.

הישיבה - "ארון הקודש"!

עוד נקודה במהותן של הישיבות הקדושות נבין מתוך מעשה המובא בספר חידושי רבי שלמה, להגאון רבי שלמה היימן זצ"ל, וז"ל:

"מסופר על רבי סעדיה גאון זצ"ל, כי בעת שנתקבל ממצרים לשבת על כסא ראש הישיבה ב"סורא", בנו ישיבה בסורא. שיגר רבי סעדיה גאון זצ"ל קריאה לכל המקומות שיבואו לעזרת בנין הישיבה.

קנין י"ב ב"ב "בישוב" _____ דא

היה גביר אחד במצרים אשר גמר בלבו לנדוב סכום נכבד עבור עשיית ארון הקודש.

כשבא לסורא למסור את הסכום שבאמתחתו, נוכח כי כבר הקדימו אחר ונדב את ארון הקודש. נצטער מאוד על כך שלא יהא לו חלק בדבר המקודש ביותר שבבנין הישיבה. בא אותו אדם לפני רבי סעדיה גאון זצ"ל והשיח את צערו. השיבו רבי סעדיה גאון זצ"ל וז"ל: "דע בני, כי אצלנו יש תורה שבכתב ותורה שבעל פה, התורה שבכתב - מקומה בארון הקודש, אולם התורה שבעל פה - היא נמסרה במסירה מדור דור. דע איפא, כי המקום שבו ישיבה עומד ולומד, שם הוא ארון הקודש, הספסל - ארון הקודש, העמוד - ארון הקודש, כל הישיבה - ארון הקודש!"

נמצא לדבריו: הגדרת הישיבה - ארון הקודש!

חובה לשמור על ציביון הישיבה!

לסיכום: שלוש הגדרות מצאנו למהות ה"ישיבה" בדורנו, "תיבת נח" או "מערות ומדבריות" שעוסק בהם הרמב"ם זצ"ל, או שנחשבים הם כ"ארון הקודש" - כלשונו של רבי סעדיה גאון זצ"ל.

ונראה להטעים כי ישנו מכנה משותף הלכה למעשה בין כל ההגדרות: על כל החוסים בצל הישיבה מוטלת האחריות לשמור על צורתה וקדושתה ועל התכונה הייחודית שלה שהיא משמשת כמקום שמור ומוגן מכל הבלי העולם הזה. ואם כן אפוא צריכים להזהר לא להביא את "הרחוב" את "הטומאה" ואת "ההבלים" של העולם הזה לבית המדרש פנימה. תמיד יש לזכור שישביה היא מקום המנותק לחלוטין מכל "המים הזידונים" - ההשפעות הרעות והזוהמה שבעולם. ורק שם אפשר להיות מוגן ולהינצל מכל המפריעים לאדם מלגדול בתורה.

אם כן חובה עלינו להתנהג בתוככי הישיבה כדבעי.

ה"סלולרי" - מקומו מחוץ לישיבה!

וכאן המקום לעורר על דבר שגדולי ישראל כבר צווחו עליו ככרוכיא - להקפיד מאוד לא להכניס בתוך כותלי הישיבה בשום פנים ואופן "פלאפון

רב _____ תורה דיליה

סלולרי" דלוק (כולל גם כשהוא רוטט), כי בפעולה זו מכניסים את כל "הרחוב" לתוך הישיבה, ובאמצעות המכשיר הלז כל אדם בעולם מסוגל לחפש "ולמצוא" את הלומד, וממילא אינה יותר בגדר "מערות ומדבריות". ומלבד זאת - על ידי ההפרעות והביטולים הממושכים, כל העמל והיגיעה בלימוד התורה הוא לשוא, והתורה נאבדת ח"ו.

וכלשונו הזהב של מרן החזון איש זצ"ל (קובץ אגרות ח"א מ"ג): "ללמוד שעה אחת, ולהפסיק שעה אחת הוא קיום התוהו האפס והעדר, הרי זה זורע ושולח עליהם מים לסחפן. עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק, בלימוד התמידי הוא סוד הקדושה, וזה שעושה תורתו קרעים קרעים אסף רוח!"
ואם כן שומה עלינו לכל הפחות לעמוד ולגדור גדר - לא לאפשר לפירצה להתרחב יותר ולהכניס את החורבן אל פנים בית המדרש, כי כאמור לא מדובר רק בהפרעה פעוטה, אלא על זה גם נופל כל הרעיון של ה"ישיבה", שכל מטרתה היא להציל אותנו ממי המבול!

בתי מדרשות שבחוץ לארץ - יש בהם קדושת א"י

ובאמת, גם ההגדרה שהבאנו מרבי סעדיה גאון זצ"ל - שהישיבה היא ארון הקודש, הדבר נכון גם לגבי הישיבות אשר מיקומן בחו"ל, כי קדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות של חוץ לארץ שווה במעלתה לאלו שבארץ ישראל. וכמו שכבר הביא הכלי יקר זצ"ל (דברים יא, כא) בענין זה את מה שאמרו חז"ל במסכת מגילה (דף כט): "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבחוץ לארץ שיקבעו בארץ ישראל". ואם כן האדמה של בתי כנסיות של חו"ל היא חלק מהאדמה של א"י, שהרי לעתיד - יעבור הבנין והקרקע של בתי הכנסיות והמדרשות מכל העולם אל ארץ ישראל, ואם כן אדמתם אדמת קודש היא.

וכעין זה כתב הגאון רבי מאיר שמחה זצ"ל במשך חכמה (במדבר ז, א):
במשכן תלוי הקדושה בהבנין, מה שאין כן המקדש, הקדושה תלויה בהמקום, וזה שאמר יחזקאל (יא, טו): "ואהי להם למקדש מעט" - ואמרו חז"ל במסכת מגילה (דף כט): "אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות", משום דבהם הקרקע קדוש, אף על פי שהם שוממים בקדושתם קיימים, וזהו "מעט" מקדושת המקדש.

קנין י"ב ב"ב "בישוב" _____ רג

וידוע מה שהחזון איש זצ"ל היה אומר שמקומות התורה שבחוץ לארץ דומות הם לשגרירות של ארץ ישראל ברחבי העולם, אשר מכח החוק הבין לאומי - תחום השיפוט שלהם שייך לארץ אשר אותה הם מייצגים. ואם כן עלינו לנצל הזדמנות נפלאה זו להיות טמונים ומוגנים בישיבות ובבתי מדרשות אשר קדושת ארץ ישראל עליהם, ולהקפיד על קדושתם בלי להכניס בהם את סממני הרחוב!

"הסידור - הוא נשמת הענינים וחיותם"

ועתה נעבור לבאר את הצד הנוסף במטבע הקנין הנוכחי - ב"ישוב הדעת":

ראשית - נביא את מה שכתב היעב"ץ זצ"ל בספרו לחם שמים, אשר ביאר את הגירסה "בישיבה" גם על אותה הדרך של הגירסא "בישוב", וז"ל: הכונה בזה היא שצריכים ללמוד **מיושב**, לפי שבישיבה מתיישב הדעת, וכדקיי"ל בשו"ע (י"ד סי' רמו סי"ג) שאין שואלים מעומד. והוסיף שם היעב"ץ זצ"ל: "על ידי ישוב הדעת - יודע לסדר דבריו כהוגן, **כי הסידור הוא נשמת הענינים וחיותם**".

לימוד מסודר - דומה לספרייה מסודרת...

דבר נאה אמרו בשמו של הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל: ניתן להמחיש את ההבדל בין אדם שיש לו בהירות במה שלמד לבין הלומד ללא בהירות וסדר, על ידי התבוננות בספרייה.

ספרייה - אם יש בה כרטסת מסודרת, וגם היא משופעת בספרים, זו ספרייה אידיאלית, אולם אם אין בה כרטסת מסודרת, אזי אדרבה ככל שיש בה יותר ספרים - כך היא אינה משמשת את ייעודה, כי לא ניתן למצוא בה דבר!

זהו ההבדל בין לימוד מסודר הבא כתוצאה מלימוד מתוך ישוב הדעת, ללימוד מפוזר מתוך טרדת הנפש.

"שמעתתא בעא צילותא כיומא דאסתנא"

המהר"ל זצ"ל פירש את הקנין "בישוב", שצריכים להיות בעת הלימוד

רד _____ תורה דיליה

בישוב הדעת, שאם אין דעתו מיושבת עליו אינו יכול ללמוד. וכן כתב בתפארת ישראל גם כן. וכן גירסת רש"י זצ"ל - "בישוב הדעת".

נעסוק עתה במעלה ובחשיבות של ישוב הדעת בכלל, ובהכרח שבתכונה זו להשגת התורה בפרט:

הגמרא במסכת מגילה (דף כח:) מספרת: "כי הא דרבינא ורב אדא בר מתנה הוו קיימי ושאלי שאילתא מרבא, אתא זילחא דמיטרא (זרם מים שבאים בכח - רש"י זצ"ל) עיילי לבי כנישתא. אמרי: האי דעיילין לבי כנישתא, לאו משום מיטרא אלא משום דשמעתתא בעא צילותא כיומא דאסתנא". ופרש"י זצ"ל: "לאו משום מיטרא" - "שיגן עלינו מפני הגשמים, שאם לא היינו עוסקים בשמעתא לא היינו נכנסין". "צילותא" - "דעת צלולה ומיושבת שאינו טרוד בכלום מחשבה".

מבואר מדברי הגמרא שכאשר לומדים תורה על האדם להיות בישוב הדעת, ובדעת צלולה, בלי מחשבות המפריעות אותו וטורדות את מנוחתו.

עוד מובא במסכת עירובין (דף סה:): "מר עוקבא ביומא דשותא (רוח דרומית מנשבת בו בחזקה - רש"י זצ"ל) לא הוה נפיק לבי דינא. אמר רב נחמן בר יצחק: הלכתא בעיא צילותא כיומא דאיסתנא". ופרש"י זצ"ל: "להלכתא צריכים דעת צלולה". "כיומא דאיסתנא" - "כשמנשבת רוח צפונית יום אורה הוא ונוח לכל".

הרי לנו שמר עוקבא חשש שהרוח תשפיע על צלילות דעתו בהכרעת הדין, ולכן לא הלך לדון בבית דין באותו היום שמא הכרעתו תהיה מושפעת מקורטוב של חוסר ישוב הדעת!

"מי שדעתו משובשת ולבו טרוד - אסור לו להתפלל!"

בוא וראה עד היכן הדברים מגיעים, הרמב"ם זצ"ל כותב בהלכות תפילה (פ"ד הט"ו): "מצא דעתו משובשת ולבו טרוד, אסור לו להתפלל עד שתתישב דעתו. לפיכך, הבא מן הדרך והוא עיף או מצר, אסור לו להתפלל עד שתתישב דעתו - אמרו חכמים: שלושה ימים עד שינוח ותתקרב דעתו ואחר כך יתפלל".

קנין י"ב ב"ב "בישוב" _____ דה

ובשו"ע (סי' קא ס"א) איתא: "המתפלל צריך שיכוין בכל הברכות, ואם אינו יכול לכוין בכולם, לפחות יכוין באבות. ואם לא כיון באבות אף על פי שכוין בכל השאר - יחזור ויתפלל". וכתב על זה הח"ח זצ"ל במשנ"ב (ס"ק א) וז"ל: "ואם הוא משער שאפילו באבות לא יכוין, לא יתפלל כלל עד שתתישב דעתו שיהיה יכול על כל פנים לכוין באבות".

הרי שבלי ישוב הדעת - האדם הינו כלי חסר, ואין הוא יכול ללמוד, לדון דין או להתפלל!

"הושע נא - נפש מבהלה!"

ביומא דינא רבה כאשר פתקי גזר הדין נשלחים, ובתפילה החשובה ביותר של "הושענא רבה" - בעת ההקפות סביב הבימה בבית הכנסת כשבידינו ארבעת המינים, אנו מתחננים לפני בוראנו ואומרים: "הושע נא!" ובנוסח ההושענות (נוסח אשכנז) מופיעה תפילה מעניינת:

"אדמה מארר, בהמה ממשכלת, גורן מגזם, דגן מדלקת, הון ממארה, ואוכל ממהומה, זית מנשל, חטה מחגב, טרף מגובי, יקב מילק, כרם מתולעת, לקש מארבה, מגד מצלצל, נפש מבהלה, שובע מסלעם, עדרים מדלות, פירות משידפון, צאן מצמיתות, קציר מקללה, רוב מרזון, שיבולת מצינמון - הושע נא!"

בפיוט נשגב זה מבקשים אנו מהקב"ה שיושיע אותנו בכל דבר ודבר מה"טרגדיה" הגדולה ביותר שלו. למשל: מה שאומרים "חיטה מחגב" כי החגב הוא האויב המוחלט והאכזרי ביותר של החיטה. כי הרי יכול האדם לטרוח - לחרוש ולזרוע, להשקות ולזבל, לעדור ולנכש, להשקיע את כל מה שיש לו בכדי לגדל את החיטה, ובסופו של תהליך לא נשאר בידו מאומה! כאילו לא עשה כלום! ומדוע? מפני שהחגב פשט על שדה החיטה והשמידה לחלוטין!

וכן על זה הדרך כל דבר ודבר - פירות משדפון, בהמה משכלת, כרם מתולעת, צאן מצמיתות וכו'. ואז מבקשים אנו דבר נפלא: "הושע נא נפש מבהלה!" כי האויב המוחלט של הנפש, המכלה בה כל חלקה טובה, הורס הכל ואינו משאיר מאומה - היא "הבהלה", כי יכול האדם לטרוח ולעמול כדי לקנות בנפשו קניינים רוחניים, אבל אם הבהלה - חוסר ישוב הדעת

הז. תורה דיליה

שולט בו, עלול הוא להוותר ללא כלום מכל עמלו, כי הבהלה משמידה את הכל!

הנפש לא מסוגלת לעשות מאומה כשהיא שרויה בבהלה ובחוסר ישוב הדעת!

"האיש המוטרד - בכל אשר יפנה ירשיע"

בוא וראה מה שכתב הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל באור ישראל (אגרת א'): "האיש המוטרד - בכל אשר יפנה ירשיע. עסקיו הולכים קדורנית, כוחו ושכלו נבוכים, נתונים במאסרי הדאגה והבלבול המכלה את כל כח האנושי!"

מהי הסכנה ב"חלום רע"?

וראיתי רעיון נפלא (ספר חכמת חיים מאמר מ"ז) מאת הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל:

חז"ל חששו עד למאוד מחלום רע, וכמו שאמרו במסכת ברכות (דף נה:): "האי מאן דחזא חלמא ולא ידע מאי חזא - ליקום קמי כהני בעידנא דפרסי ידיהו ולימא הכי: רבונו של עולם, חלום חלמתי ואיני יודע מה הוא". וכתבו התוס' במסכת סוטה דאף על פי שקי"ל דאין לומר פסוקים בברכת כהנים כמבואר שם, מכל מקום הכא התירו, "דהתם משום סכנה התירו שמא חלום מסוכן הוא שצריך רפואה, דהא אפילו בשבת התירו להתענות תענית חלום", עכ"ל.

ממשיך הגר"ח שמואלביץ זצ"ל ואומר - הרי שיחסם של חז"ל לחלום רע הוא כסכנה של ממש. וכל כך למה? ונראה, דעיקר הסכנה היא הפחד והבהלה שבחלום! ורפואתו היא הרגעה וישוב דעתו. וכמו שאמרו בברכות (שם): "יטיבנו בפני שלושה, ליתי תלתא ולימא להו: חלמא טבא חזאי, ולימרו ליה הנך: טבא הוא וטבא להוי רחמנא לשוייה לטב שבע זימנן לגזרו עלך מן שמיא דלהוי טבא ויהוי טבא".

וכן ברכת "המפיל" עיקרה היא בבקשה: "ואל יבהלוני חלומות רעים", כי עיקר הסכנה היא הבהלה שבאה בעקבות החלום.

ברור אם כן, כי פחד והעדר ישוב הדעת, סכנה רבה ועצומה היא לאדם!

קנין י"ב ב"ב "בישוב" _____ הַז

מי שנפשו מפוזרת - משולל הוא מכל חכמה ומדע!

בספר חכמה ומוסר (ח"א מאמר קנב-קנג) מאריך הסבא מקלם זצ"ל בענין זה, והביא את מאמר החכם: "אין פיזור כפיזור הנפש, ואין מנוחה כמנוחת הנפש".

וביאר זאת: פיזור הנפש, הוא תכלית ההרוס והפראות, תכלית היגון והאנחה... ומאומה לא ישאר בידו. והוסיף שכמעט אין איש שימלט ממחלת הבהילות אם רב ואם מעט... ואיש כזה משולל הוא מכל חכמה ומדע.

מי שאין לו ישוב הדעת - מידותיו הרעות מתעצמות

ונראה להוכיח שעצם קיומם של דעת מיושבת ונפש נינוחה בתוככי האדם, מסייעים בעדו להחליש ולהכניע את המידות הרעות שבקרבנו. כתיב בישעיה (נז, ט): "והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט".

וביאר הגאון רבי נחום זאב מקלם זצ"ל (מובא בספר שפתי חיים): מכיון שהרשע הינו חסר מנוחת הנפש לכן סוערות בו כל המידות הרעות. והוסיף שהפסוק בא ליתן על כך משל - כוס מים אשר בתחתיתו יש פסולת ולכלוך, או לחילופין - כוס יין שבתחתיתה שמרים. הרי כל עוד הכוס במנוחה, המים או היין נשארים צלולים וראויים לשימוש, אבל כאשר מנענעים ומערבבים את תכולת הכוס, הפסולת מתערבבת ומעכירה את המים והיין. כך היא נפש האדם - גם אם מידותיו עדיין אינן מתוקנות, אבל כל זמן שהוא רגוע במנוחת הנפש מידותיו הרעות אינן ניכרות כלפי חוץ, כי בשעה של שלוה יכול האדם לשלוט בהן שלא יתלהטו ויפרצו החוצה, אך כאשר נפשו מבוהלת, כל תכונותיו הנלוזות ניכרות לעיני כל והן מתגברות ופורצות. הרי שמי שיש לו ישוב הדעת ומנוחת הנפש, יכול להצליח בכל עניניו, כי הכל הוא עושה מתוך חשבון ובמתנינות, מה שאין כן האדם המבוהל וחסר ישוב הדעת מפאת פזיזותו ינחל כשלונות לרוב.

"ירבו עצבותם - מאחר שמהירו"

אפשר להמליץ על כך את הפסוק בתהלים (טז, ד): "ירבו עצבותם אחר

רח _____ תורה דיליה

מהרו", יש לפרש, "עצבותם" - מלשון "עצבות", רוצה לומר, הסיבה הגורמת לאנשים להיות בעצבות, היא בגלל - "אחר מהרו" - מאחר שממהרים תמיד בדבריהם ואין להן ישוב הדעת, ואינם נותנים לעצמם ריוח להתבונן לשקול ולהחליט, האם מעשיהם נעשים כשורה, או שמא להיפך - ויש להימנע מהם שוב.

כתוב בנביא ישעיה (ל, טו): "כי כה אמר ה' אלוקים קדוש ישראל בשובה ונחת תושעון", והיה אומר על כך הרבי מקוצק זצ"ל: שובה ונחת - היינו ישוב הדעת ומנוחה, ועל ידי שני דברים הללו יכולים להיושע בכל טוב ואפילו לזכות לביאת המשיח!

כיצד משיגים ישוב הדעת?

עד עתה עסקנו בחשיבות המרובה שהאדם יהיה בישוב הדעת ובמנוחת הנפש ולא מבוהל וטרוד. מה שצריכים אנו עדיין לבאר הוא, מה היא הדרך המובילה להשיג מעלה גדולה זו. הלוא לכל אחד ישנם הדברים הטורדים את סדר יומו, והאיך אפשר להשיג ישוב הדעת למרות המפריעים? יש בזה כמה עצות מועילות בעזרי"ת.

ונפתח את הדיבור בעצה שמצינו אצל שני נביאים אשר נתנבאו בסגנון אחד:

להתרומם מעל הטירדות בעזרת התבוננות

בהקדמה לספר אבי עזרי (נשים) מרן הרב שך זצ"ל מעמיד שאלה גדולה. שלמה המלך ע"ה אומר (קהלת ב, ט): "אף חכמתי עמדה לי" - ואמרו במדרש רבה שם: "חכמה שלמדתי באף היא שעמדה לי", והובא הדבר ברמב"ם (ה' ת"ת פ"ג ה"ב). והדבר יפלא, כי הלא כל דבר עיון ומחשבה, אינה נקנית אלא מתוך ישוב הדעת ומנוחה... ושמעתתא הא בעיא צילותא, כיצד הדברים עולים בקנה אחד עם מאמר חז"ל: "חכמה שלמדתי באף היא שעמדה לי"?!

התירוץ הוא: זהו עיקר עבודת האדם, להתרומם מעל כל דבר המפריע ומונע. ואדרבה, מתוכם ימציא לו ישוב הדעת וצילותא. וזאת על ידי התבוננות בגדלות החכמה ועמקותה שאין לה קץ ותכלית, וארוכה מארץ

מידה ורחבה מני ים. וכך ימלא בשמחה ובאהבה לחכמה זו, עד שלא ידע ולא ירגיש שום מפריע, ואור התורה יחייהו.

מסופר ששאלו פעם את מרן הרב שך זצ"ל כיצד הוא מסוגל להתנתק מכל הסובב אותו בעת לימודו? הרי כל העולם מוטל עליו, ובכל עת סובל הינו מהפרעות בכל מיני ענינים למיניהם, ויש מהם הנוגעים לכלל ישראל, ובכל זאת הוא יושב ולומד במנוחת הנפש כאילו אין שום דבר אחר בעולם?! מרן הרב שך זצ"ל השיב במתק לשונו בכמה מילים: **שום דבר לא בוער!**

ויש לדעת שרק בדרך זו אפשר להתגבר על כל הפרעות, כאשר מבינים ומפנימים שערך לימוד התורה הוא יקר וחשוב מהכל, כך - אפילו שיזדמנו לאדם כל מיני סידורים וטירדות שונות, עם כל זאת הוא ירגיש שמלבד התורה - "שום דבר לא בוער", זהו סוד ההצלחה!

בדומה להגרא"מ שך זצ"ל, איזה מעמד מרגש ומחייב היה זה כאשר שמעו את הסטייפלער זצ"ל מדבר על לבו של אברך אחד, אשר מרוב דאגותיו וטרדותיו בא לידי עצבות, אשר גרמה לו שלא יוכל להתמסר ללימודיו, ובא לשפוך את נפשו וצערו לפניו, וכך אמר לו הסטייפלער זצ"ל - בלבביות, במאור פנים, ובהתרגשות:

בכדי להצליח בלימוד - צריך להתעלם מהכל!

"דעו לכם, שכדי להצליח בלימוד, צריך להתעלם מכל הצרות, הטרדות והדאגות של העולם הזה".

ואז העיד על עצמו: "היו לי כל הנתונים להשאר עם הארץ, ואם הייתי שם לב לכל הצרות של העולם הזה, לא הייתי לומד מאומה". ואף הוסיף ואמר: "דעו לכם - כי תמיד היו לי טרדות ועניני צער. הפרנסה - בדרך כלל תמיד בצימצום רב מאוד, ולפעמים בדקדוקי עניות, ומצב הבריאות - לא תמיד בסדר, וצער גידול בנים - בשפע רב, דע לך שאת הצער גידול בנים שלי, אפשר היה לחלק למאה, ועוד ענינים של צער ועגמת נפש. אך השתדלתי להתעלם מהכל שלא יטריד אותי, להתפלל לה' שיהיה לטובה, ולבטוח בה' שהכל לטובה, ורק על ידי זה הצלחתי בעזה"ת ללמוד תורה".

ר"י _____ תורה דיליה

הבוטחים בה' - מתיישבת דעתם

מצינו עוד דרך להשיג ישוב הדעת למרות הטירדות, באמצעות בטחון בהקב"ה.

וכבר כתב החתם סופר זצ"ל (דרשות חת"ס ז' אדר) "שמעתא בעי צילותא": "...אמנם הישרים ביותר והגיעו למידת ההשתוות, ואין שום צער נכנס בלבם, שמחים בה' ובוטחים בו בתכלית הבטחון, אותם אינם נפסקים מלימודם אפילו רגע אחד, ולא יטרידם שום טרדה... ולא תמצא התורה כי אם במפנה לבו מכל דאגותיו ועסקיו תחילה".

והדברים מפורשים בדברי החובות הלבבות זצ"ל (שער הבטחון פ"א) שם מוגדרת מידת הבטחון כמנוחת הנפש הבאה מתוך שמשליך על ה' את יהבו, וז"ל: "מהות הבטחון הוא - מנוחת נפש הבוטח, ושיהיה לבו סמוך על מי שבטח עליו שיעשה הטוב והנכון לו בענין אשר יבטח עליו".

מבואר מדבריו שהבטחון הוא אשר מביא למנוחת הנפש הבוטח כי יש לו על מי לסמוך וממילא אין על מה לפחד ולדאוג, ומי שנפשו רגועה ושוקטת, גם דעתו מתיישבת בו.

ועוד, שהבוטח בהשם מרגיש בכל מאורע הקורה עמו ש"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד".

עוד אפשר לומר, הרי לענין שבת קודש מצינו כבר שעל האדם לחוש בה ש"כל מלאכתו עשויה" בכדי שיהיה יכול לכבד את השבת באופן הראוי, כמו כן עליו לעשות השתדלות וכל טצדקי דאפשר בכדי שלבו יתרחב ויהיה מוכן ללמוד תורה מתוך ישוב הדעת.

וכבר מצינו בדברי התפארת ישראל זצ"ל על מסכת אבות (בועז פ"א, א) שכתב: "...שלא ילמוד בשום המולה ממדברים רבים או קול דופק, או שאר ענין מרעיש - שכל אלו משביתים ההבנה והתפיסה והזכרון, רק יהיה לו מקום התבודדות והשקטה ללימודו, דזה מועיל מאוד להבנה ולזכרון בעזה"ת. ולכן טוב שילמד בחדר מרווח ויפה, עם רבוי חלונות, וגם בספר יפה, ודפוס נאה, כי כל אלה יתנו מנוחה בשמחה להנפש ומרחיבין דעת האדם להניח לו מעצבו. ועל ידי זה ישתרשו בלבו הדברים היטב". עכ"ד.

קנין י"ב ב"ב "בישוב" _____ ריא

ומבואר מדבריו שאדם יכול לעשות כל מיני תחבולות על מנת להשיג ישוב הדעת ומנוחת הנפש, ואין הדבר תלוי אלא בו.

ריכוז במה שעוסק - סגולה לישוב הדעת

שאלו את המשגיח רבי חיים פרידלנדר זצ"ל מהו הסוד להשיג ישוב הדעת? הוא ענה: פשוט מאוד - כשאתה עוסק בתפילה תהיה שקוע רק בתפילה, וכשאתה עוסק בלימוד, יהיה רק הלימוד לפניך, וכך תגיע לישוב הדעת!

ובספרו שפתי חיים בעוסקו בענין זה של מנוחת הנפש, הביא דברי מורו הגרא"א דסלר זצ"ל שאמר בשם הגר"א זצ"ל: על האדם לחשוב שיש רק אדם אחד בעולם - הוא עצמו, ויש לו רק שעה אחת לחיות - השעה העכשוית, ויש רק דף אחד גמרא - הדף המונח לפניו. ואם יחיה בתחושה זו ויתרכז לגמרי בהווה - אז יצליח.

מנוחת הנפש של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

האדם העובד על תכונותיו ומידותיו מסוגל להגיע למדרגות גדולות בישוב הדעת, עד שאפילו במצבים הקשים ביותר דעתו תהיה מיושבת עליו ולא יאבד את שלוות רוחו.

והנני רוצה להעתיק מעשה נורא על רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל, המאלפנו בינה מה הם ישוב הדעת ומנוחת הנפש אפילו בשעה שחרב חדה מונחת על צווארו. וכה מסופר בספר גדולה שמושה (עמ' רסג):

את שיאה של "מנוחת הנפש" ראו ברבינו זצ"ל בזמן הקשה ביותר בחייו: כאשר התבשר כי לא נותרו לו אלא מספר ימים עלי אדמות, השבוע האחרון של שנת תשס"ג - היה השבוע הקשה ביותר בחייו. אותו ליל שבת איום שבו פקע וריד ליד לבו, באותו הלילה שבו התחננו כל בני היהדות הנאמנה בתפילות "לקיים בנו את חכמי ישראל".

מצבו היה מסוכן, בני המשפחה והמקורבים החרדים לשלומו לא ידעו מה לעשות עמו. ההכרעה הגיעה בסביבות השעה שתים בלילה, מחצית השעה לפני זמן הקימה לסדר הראשון של לפנות בוקר. רבינו זצ"ל עצמו לא ידע מה מצבו. כדי לא להכביד עליו, לא גילו לו

ריב _____ תורה דיליה

את חומרת מצבו. הוא שכב והתייסר, כשפיו אינו פוסק מלמלמל וללמוד, ומוחו אינו פוסק מלהגות בתורה. אל חדרו נכנס אחד מחתניו, פתח ושאל: מה השיעור של חיי שעה? "שנים עשר חודש", ענה רבינו זצ"ל. זאת אומרת, שכמה שבועות בודאי אינם בגדר חיי שעה! המשיך ואמר, ובכך רמז לו בצורה הברורה ביותר על מצבו.

מה המצב? האם הוא בגדר חמור? ביקש רבינו זצ"ל לברר. אכן, זהו המצב! אישר חתנו, כשחיוורון מכסה את פניו וכל גיוו רועד.

רבינו זצ"ל העיף מבט בשעונו ואמר: "נשארה מחצית השעה עד זמן הסדר, צריך ללכת לישון", עצם עיניו ונרדם למחצית השעה. לאחר מחצית השעה החל ה"סדר", כמנהגו מקדמת דנא.

צא וראה עד היכן מגעת מידת "מנוחת הנפש". הן זה עתה שמע לראשונה שהוא בגדר "מסוכן" והוא שרוי במצב של "פיקוח נפש", יתכן שאלו שעותיו האחרונות עלי אדמות. הוא לא החוויר, לא רעד ולא הגיב כמו שמגיב כל אדם מן היישוב על בשורה מן הסוג הזה, לא עמד לעשות "חשבון הנפש", אף לא ניסה "לחטוף" עוד חצי שעה של לימוד התורה, הגם שיתכן כי זו המחצית השעה האחרונה שנותרה לו ללמוד. הציץ בשעונו וראה שנותרה בידו מחצית השעה לזמן ה"סדר", ועצם עיניו ו...נרדם.

הוא הצליח להירדם תחת צילה של בשורה זו, ואף לישון מחצית השעה. לדרגת שיא של "מנוחת הנפש" כזו מגיע מי שכל ימי חייו הם מקשה אחת של עשיית רצון הבורא יתברך.

מי שבודק בכל רגע נתון מה רצון הבורא יתברך מאתו ברגע זה, ומקיימו בשלמות - כאשר הוא שומע בשורה נוראה על מצבו החמור, ויודע כי יתכן שעוד מעט יסתלק מן העולם הזה - אינו נבהל ואינו מאבד את עשתונותיו, אלא שוב בודק מה רצון הבורא ברגעים אלו. ל"חשבון הנפש" אינו נצרך, כיון שכל דקה מחייו בנויה על חשבון מדוקדק ומופלג עד לשברי שניות. אם כך, מדוע "לחטוף" עוד חצי שעת לימוד התורה כאשר רצון הבורא הוא שיחיה עם סדריו? ואם עלתה במחשבה לפניו ית' לקחת את נשמתו באמצע "סדר" השינה, הוא בכל מקרה עושה את מה שהינו מצווה לעשות ברגע זה.

רק כך הצליח לעצום עיניו ולהירדם!...

קנין י"ב ב"ב "בישוב" _____ ריג

כיצד שמר בעל ה"בית אפרים" זצ"ל על שלוות רוחו?

עובדה נוספת היכולה לשפוך אור בנושא, מה דהוה אצל הגאון הנודע רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל בעל שו"ת בית אפרים.

פעם נפל בביתו מן השלחן דבר יקר ערך והתפוצץ לרסיסים, והיה אותו הדבר נכבד וחשוב מאוד.

כשמוע הרבנית את קול ההתנפצות, נכנסה בבהלה אל תוך החדר, ומשראתה את האבידה הגדולה, נחרדה אל נפשה ונתנה את קולה באנחת שבר עצומה אשר היה בה כדי לשבר חצי גופו של אדם.

ואולם, לעומתה ישב לו בעלה הגדול רבי אפרים זלמן זצ"ל רכון על ספר והתמיד בלימודו בקול ערב ובשיא הצלילות, כאילו לא אירע דבר.

תמהה הרבנית ולא יכלה הבן זאת, כיצד השבר שבחובו טמון הפסד גדול אינו מעורר כלל את לב בעלה, איך הוא מסוגל לעצור ברוחו ולהמשיך בלימודו מבלי להתרגש ולהתפעל כלל מן המאורע, וכי שמא מזלזל הוא בממונו ואינו יודע להחשיב יקרת ערכו של דבר חשוב כגון דא, אי לכך ביקשה מרבי אפרים זלמן זצ"ל שיסביר לה פשר הדבר, כיצד למרות הפסד הממון, שריר לא זע בפניו?!...

השיב לה בעלה - הבית אפרים זצ"ל ברוב חכמה ומוסר השכל: אל תדמי בנפשך כי אינני מחשיב את החפץ הנשבר, ולא כואב לי על ההפסד - ודאי שכואב לי מאוד, כמוני כמוך. ואולם, ברגע שהבחנתי בניפוץ ובשבר, התיישבתי בדעתי ונתתי אל לבי לחשוב חשבוננו של עולם, וכה הרהרתי לעצמי: מה תהיה תגובתי אודות השבר וההפסד הזה בשנה הבאה בשעה הזו? האם גם אז עדיין ארגיש את הכאב והצער כפי שאני מרגישו עתה, האכן לא אוכל להמשיך בסדר יומי הרגיל מחמת מאורע זה, או שמא כעבור שנה תמימה כבר אספיק להירגע ולהתנחם על האובדן?

משמצאתי בדעתי, כי בשנה הבאה הרגשת הכאב והצער כבר תישכך עד כי בקושי אזכור מהאבידה, ואוכל בע"ה להמשיך בסדר יומי כאילו ולא אירע עמדי דבר לרעה, שאלתי את עצמי - אם בשנה הבאה לא אמצא

הייד _____ תורה דיליה

סיבה להיות בצער על המאורע, מדוע אתמלא עליו בצער כעת? וכי מאי שנא עתה מאז? וכי מרחק הזמן עשוי לשנות בכי הוא זה את היקף מידת השבר וההפסד?

הלא ודאי שלא! ואם כן - מוכח איפוא כי השבר והאובדן אינם סיבה מספקת להתרגש ולהתפעל עד כדי איבוד עשתונות וקהיית חושים, וניתן למרות מה שקרה - להמשיך באורח חיים ובסדר יום רגיל.

ומאחר שכן, לא מצאתי שום טעם והסבר מדוע אצא עתה - בשונה מבשנה הבאה, מן השפיות, ומדוע אאבד עתה את ישוב דעתי ומנוחת נפשי. ועל כן החלטתי להמשיך בלימוד באותה מידה של ישוב הדעת בה למדתי רגע קודם לכן מבלי שינוי כלל...

למדנו עצה נוספת: על כל דבר שיקרה לו לאדם, אם יתבונן במציאות נכוחה עם גישה נכונה, לא יאבד את ישוב דעתו ומנוחת נפשו!

הכעס והשחוק - מבלבלים רוחו ודעתו של אדם

ועתה נפרט מה הם הדברים הגורמים לאדם לאבד את ישוב דעתו:

רבינו יונה זצ"ל בספר היראה כותב: "יתרחק מן הכעס - כי כל הכועס מבלבל דעתו ורוחו".

וכעין זה לשון האורחות חיים להרא"ש זצ"ל (אות כ"ד): "ויתרחק מן השחוק ומן הכעס, כי מבלבל רוחו ודעתו של אדם". ובעיונים להגר"י סרנא זצ"ל ביאר: "כלומר - עיקר החומר של מדת הכעס הוא, שהוא מבלבל רוחו ודעתו של אדם, וכמאמרם ז"ל (ספרי פ' מטות ה): "הבא לכלל כעס - בא לכלל טעות". ולפיכך צירף כאן רבינו זצ"ל גם את השחוק, אף כי בעצם חומרם אינם דומים זה לזה כלל, שהרי על כעס אמרו "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה" ולא נאמר כן על השחוק. אבל כיון שגם השחוק הוא מבלבל רוחו ודעתו של אדם, ומבחינה הזו הם דומים זה לזה, ולפיכך צירפם יחד. ויש בזה מוקש מות".

ממקורות אלו למדנו שמידות הכעס והשחוק הן אלו הגורמות לאדם

קנין י"ב ב"ב "בישוב" _____ רטז

להפסיד את ישוב דעתו, ומי שיתקן בנפשו את מידת הכעס והליצנות
יהפוך לכלי מוכן להיות אדם המיושב בדעתו.

ומלבד החובה המוטלת עלינו להיזהר מהכעס ודומיו, כ"ש שצריכים
להימנע מליטול בכח את ישוב הדעת ומנוחת הנפש!...

מכשיר המאבד בידיים את מנוחת הנפש

ונסיים עם מהלך היסטורי הטומן בחובו לקח גדול, וכפי שמסופר בספר
גדולה שמושה:

שנת תשס"ה תיחקק לבטח כאחת השנים הנהדרות של היהדות החרדית,
שנה שבה התלכד הציבור כולו סביב הוראות גדולי ישראל, למרות ההפסד
הכספי אשר היה כרוך בכך.

היה זה בתקופת שיכלול הטכנולוגיה. עד אותה תקופה הטלפון
הסלולארי שימש לשיחות בלבד, באותו זמן התאפשר מבחינה טכנית
להתכתב זה עם זה באמצעות הסלולארי, לצלם תמונות ולשלוח אותן בין
רגע, ואף לערוך שיחה כאשר שני המשוחחים רואים זה את זה על גבי
המסך הזעיר.

הדברים הדרדרו עד לכדי חיבור עם כלי האינטרנט הטמא והמשוקק -
עליו כבר הכריזו כל גדולי ישראל חרם עולם.

היצר הרע לא שקט על שמריו, היתה זו אחת משעותיו הגדולות, עשרות
ומאות משפחות מבכות עד עצם היום הזה את חלליהן, את בניהם ואת
בנותיהן - אשר נשבו בקסמיו של היצר הרע וירדו מן הדרך הישרה רח"ל.

כיון שהגיעו מים עד נפש, החלו גדולי ישראל לטכס עצה כיצד להתמודד
עם היצר הרע, אשר הצליח בתחבולותיו להביא את כל מיאוסי העולם
הזה אל כיסו של כל אחד ואחד. הוקמה ועדת רבנים מיוחדת לענייני
תקשורת, ולאחר מאבק קשה בחברות התקשורת הסלולאריות הצליחו
להגיע עמם להסדר על שיווק טלפונים סלולאריים כשרים המיועדים לדיבור
בלבד, ללא אופציה נוספת.

רטז _____ תורה דיליה

גדולי ישראל הוציאו "קול קורא" - האוסר את השימוש בטלפונים הניידים הבלתי כשרים. בני יהדות החרדית - רובם ככולם השליכו בהתלהבות את המכשיר המסוגל לטמא את נפשותיהם, ושילמו על כך במיטב כספם למען עתידם הרוחני - שלהם ושל ילדיהם.

רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל עמד בחוד החנית של המאבק לביעור הטלפונים הבלתי כשרים, תכופות הורה לפרסם בשמו על הענין החמור שיש בהחזקת טלפון בלתי כשר. באחד משלבי המאבק אף הורה למנהלי מוסדות התורה שלא לקבל למוסדותיהם ילדים שהוריהם עדיין מחזיקים מכשיר בלתי כשר.

וכאן מגיע הפרט בסיפור הקשור לעניננו: בתקופה שרבינו זצ"ל התעסק בנושא זה והתוודע למושג של הטלפון הסלולארי, נהג להעיר בפליאה: **"איני מבין איך אנשים לוקחים מעצמם - בידיים, את מנוחת נפשם"**. וכך לפני כל דיון חזר והעיר תמה על עצם הימצאותו של הטלפון הנייד בידי הציבור, הוא לא הבין דור שלם שלוקח מעצמו - בכח, בידיים ממש, את מנוחת נפשו, שהיא אחת היסודות העיקריים להצלחה בלימוד התורה ובחיים בכלל.

יה"ר שנוכל להתחזק בזה ונזכה להשיג ישוב הדעת ומנוחת הנפש, וכך נצליח בעזהי"ת להתעלות במעלות התורה והיראת שמים.

